

1.1 Likimo išbandymai istorijoje



Ar svarbūs likimo išbandymai istorijoje? Ar praeityje nutikę įvykiai gali pakeisti žmogaus likimą?

Kiekvienas žmogus turi savo istoriją, kuri vienaip ar kitaip yra pakreipusi jo gyvenimą į gerąją ar blogąją pusę. Istorija – tai praeitis, kurios pakeisti, deja, negalime. Vieniems nutikę įvykiai suteikia „sparnus“, duoda daugiau galimybių, užsispyrimo eiti į priekį. Kitiems – sukelia niūrius prisiminimus, kurie trukdo ramiai gyventi, nes paliktos, galbūt, vidinės žaizdos ar išorinės traumos nesuteikia tokio gyvenimo, apie kokį buvo svajojama.



Istoriniais likimo išbandymais ir prisiminimais apie juos buvo pradėta plačiau kalbėti atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, kuomet buvę kaliniai, grįžę iš koncentracijos stovyklų, pradėjo dalytis prisiminimais. Viena tokių rašytojų buvo Dalia Grinkevičiūtė, parašiusi knygą „Lietuviai prie Laptevų jūros“. Dalydamasi prisiminimais, pasakojimais, susijusiais su sovietinių lagerių patirtimi, rašytojos istorija tampa tam tikra naujove. Šioje knygoje surašyta informacija yra faktiniai dokumentiniai, istoriniai šaltiniai, kurie liudija apie stalinistinio laikotarpio trėmimus į Sibirą. Jos knyga gali pasitarnauti, kaip istorinis vadovėlis, tą parodo ir pats teksto stilius:

1941 m. birželio 14 d. trečią valandą nakties Maskvos įsakymu visame Pabaltyje – Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje – vienu metu prasidėjo masiniai areštai ir žmonių deportacija į Sibirą. Tam tikslui buvo mobilizuoti čekistai iš Baltarusijos, Smolensko, Pskovo ir kitų vietų. Perpildyti ešelonai vienas po kito ėjo į Rytus, išveždami tuos, kurių didžiąjai daliai niekada nebuvo lemta sugrįžti. Vežė liaudies mokytojus, gimnazijų ir aukštųjų mokyklų dėstytojus, teisininkus, žurnalistus, Lietuvos kariuomenės karininkų šeimas, diplomatus, įvairių įstaigų tarnautojus, ūkininkus, agronomus, gydytojus, verslininkus ir t.t. <...> Vien tik iš Lietuvos per tą baisiąją savaitę buvo išvežta dešimtys tūkstančių žmonių. Koks iš tikrųjų buvo šios deportacijos dydis ir užmojis, iki šiol nežinoma – ją netikėtai nutraukė karas. Tik birželio 22 d., prasidėjus karui, NKVD organai buvo priversti nutraukti masinius areštus ir niekuo nenusikaltusių žmonių vežimą į Sibirą.

Iš Dalios Grinkevičiūtės kn. „Lietuviai prie Laptevų jūros“



1.1 Likimo išbandymai istorijoje



1. Atidžiai perskaitykite teksto ištrauką.

2. Atlikite teksto suvokimo užduotis.

3. Projektinis darbas. Paruoškite pranešimą, pristatymą apie Dalios Grinkevičiūtės gyvenimą. Savo pranešimus pristatykite bendraklasiams.

I

1941 m. birželio 14 d. trečią valandą nakties Maskvos įsakymu visame Pabaltijyje – Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje – vienu metu prasidėjo masiniai areštai ir žmonių deportacija į Sibirą. Tam tikslui buvo mobilizuoti čekistai iš Baltarusijos, Smolensko, Pskovo ir kitų vietų. Perpildyti ešelonai vienas po kito ėjo į Rytus, išveždami tuos, kurių didžiąjai daliai niekada nebuvo lemta sugrįžti.

Vežė liaudies mokytojus, gimnazijų ir aukštųjų mokyklų dėstytojus, teisininkus, žurnalistus, Lietuvos kariuomenės karininkų šeimas, diplomatus, įvairių įstaigų tarnautojus, ūkininkus, agronomus, gydytojus, verslininkus ir t. t. Vežė iš miestelių, vežė iš miestų, vežė iš kaimų. Sunkvežimiai nenutrūkstama srove slinko link geležinkelio stočių, kur vyrus, šeimų galvas, čekistai atskirdavo į kitus, prekinius vagonus, sakydami, kad atskiria laikinai, tik kelionės laikui. O iš tikrųjų jų likimas jau buvo iš anksto nuspręstas – į Krasnojarsko ir Šiaurės Uralo lagerius likvidacijai, nors jie nebuvo nei tardyti, nei nuteisti. Niekuo nekalti jie ėjo į tuos vagonus, nežinodami, kad yra jau mirtininkai, kad šią akimirką jiems reikia atsisveikinti ir paskutinį kartą apkabinti savo vaikus, žmonas, tėvus. Jie buvo apgauti. Jų šeimos narius, nuo kūdikių iki vos krutančių senelių, užkaltuose gyvuliniuose vagonuose kitais ešelonais vežė į Sibiro gilumą, dažnai neleidę pasiimti net būtiniausių daiktų. Giminių, kurie bandė perduoti į vagonus maisto produktus ar šiltus rūbus, sargybiniai neprileido ir mušė juos šautuvų buožėmis. Vien tik iš Lietuvos per tą baisiąją savaitę buvo išvežta dešimtys tūkstančių žmonių.

Koks iš tikrųjų buvo šios deportacijos dydis ir užmojis, iki šiol nežinoma – ją netikėtai nutraukė karas. Tik birželio 22 d., prasidėjus karui, NKVD organai buvo priversti nuraukti masinius areštus ir niekuo nenusikaltusių žmonių vežimą į Sibirą.

Birželio 14 d. naktį čekistai ėmė daužyti ir mūsų namų duris. Suėmė mano tėvą, Grinkevičių Juozą, Lietuvos banko valiutų komisijos reikalų vedėją, o nuo 1940 m. – matematikos mokytoją gimnazijoje. Lygiai prieš metus, 1940 m. birželio mėn., kai Raudonoji Armija peržengė Lietuvos valstybės sienas, mano Tėvas atsisakė išvykti iš Lietuvos, sakydamas, kad Jis visą savo gyvenimą dirbo Lietuvai, savo tautai, kaltės dėl to nejaučia ir jokio teismo nebijo. Blogiausiu atveju nors mirs Lietuvoje. Bet ir tai jam nebuvo lemta. Jis mirė nukankintas Šiaurės Uralo lageryje 1943 m. spalio 10 d. Ir guli Jis svetimoj žemėj, nežinomam kape kartu su kitais kankiniais. Paskutiniame savo laiške ant beržo tošies jis parašė: „Aš mirštu iš bado...“



Iš Dalios Grinkevičiūtės kn. „Lietuviai prie Laptevų jūros“